

En modernare rättegång II

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i rättegångsbalken med en mindre ändring av redaktionell karaktär och avslår yrkanden i en följdmotion och en motion från allmänna motionstiden 2015/16.

Syftet med lagförslagen är att effektivisera och förbättra domstolsprocessen, bl.a. genom att i större utsträckning kunna anpassa handläggningen av mål och ärenden till förhållandena i det enskilda fallet.

Lagändringarna innebär att domstolarnas möjligheter till ljud- och bildupptagningar utnyttjas bättre. Vidare ska sammanställningar av parternas ståndpunkter upprättas i större utsträckning under tvistemålsförberedelsen i tingsrätt. För att öka flexibiliteten i handläggningen ges hovrätterna enligt förslaget utökade möjligheter att avgöra brottmål utan huvudförhandling. Bestämmelserna om en parts frånvaro vid huvudförhandling i hovrätt förtydligas. Regeringen föreslår även åtgärder i syfte att stärka Högsta domstolens förutsättningar för prejudikatbildning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2016.

I betänkandet finns en reservation (C).

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:39 En modernare rättegång II.

Ett yrkande i en följdmotion som väckts med anledning av propositionen

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
En modernare rättegång	5
Reservation	10
E-domstolar, punkt 2 (C)	10
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	11
Propositionen	11
Följdmotionen	11
Motion från allmänna motionstiden 2015/16	11
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En modernare rättegång II

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken med den ändringen att ordet "fördel" i 55 kap. 14 § 1 ska bytas ut mot "förmån".

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:39.

2. E-domstolar

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3269 av Johan Hedin (C) och

2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation (C)

Stockholm den 28 januari 2016

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Mats Pertoft (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Arhe Hamednaca (S), Kent Ekeröth (SD), Anti Avsan (M), Susanne Eberstein (S), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Roger Haddad (L), Linda Snecker (V), Andreas Carlson (KD) och Lawen Redar (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2015/16:39 En modernare rättegång II. Regeringens förslag syftar till att effektivisera och förbättra domstolsprocessen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion har väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlas även ett motionsyrkande från den allmänna motionstiden 2015/16. Förslagen i motionsyrkandena återges i bilaga 1.

Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Utskottets överväganden

En modernare rättegång

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar, med en mindre redaktionell ändring, regeringens lagförslag och avslår två motionsyrkanden om att utreda frågan om att inrätta s.k. e-domstolar.

Jämför reservation (C).

Propositionen

Bakgrund

Reformen En modernare rättegång (EMR-reformen) trädde i kraft den 1 november 2008. Genom reformen har en modernare rättegångsprocess i allmän domstol skapats som uppfyller kraven på en rättssäker, effektiv och ändamålsenlig handläggning. I propositionen anför regeringen inledningsvis att det övergripande syftet med EMR-reformen har uppfyllts. De förslag som nu läggs fram är en komplettering av reformen.

Ljud- och bildupptagningar

Rättegångsbalken bygger på principerna om muntlighet, omedelbarhet och koncentration. Av dessa principer följer bl.a. att ett mål som huvudregel ska avgöras vid en muntlig och koncentrerad huvudförhandling där framläggande av bevis och parternas argumentation sker omedelbart inför domstolen. Från denna huvudregel finns emellertid undantag, då bevis får tas upp utom huvudförhandling.

Regeringen anför i propositionen att möjligheten till bevisupptagning vid en inställd huvudförhandling bör utökas och regeringen föreslår därför att förhörspersoner som infunnit sig till domstolen i större utsträckning ska kunna lämna sina uppgifter vid det tillfället och inte behöva komma tillbaka vid ett senare tillfälle. Detta är ett sätt att minska de negativa konsekvenserna av inställda huvudförhandlingar. Ett krav för att ta upp muntlig bevisning ska dock vara att svaren respektive den tilltalade har delgetts stämning och att det är lämpligt att förhöret sker.

I propositionen anför regeringen vidare att förhör som har upptagits tidigare bör användas i större utsträckning. Om ett muntligt bevis som har tagits upp utom huvudförhandling eller vid en tidigare huvudförhandling i samma instans kan läggas fram genom en ljud- och bildupptagning, föreslår regeringen att beviset ska få tas upp på nytt vid huvudförhandlingen endast om ytterligare frågor behöver ställas eller om det finns särskilda skäl. Om ett nytt förhör hålls med någon som tidigare har hörts inför rätten och det tidigare förhöret har

dokumenterats genom en ljud- och bildupptagning, ska förhöret inledas med en uppspelning av upptagningen om det inte är olämpligt.

En tingsrätt ska enligt propositionen som huvudregel dokumentera iakttagelser vid syn genom en ljud- och bildupptagning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Sådana särskilda skäl kan enligt regeringen vara att synen är omfattande i tid och rum eller att den avser att visa på rymd, placering och avstånd över stora områden.

Skriftliga sammanställningar

I propositionen föreslås att i tvistemål ska tingsrätten som huvudregel göra en skriftlig sammanställning av parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som dessa grundas på, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl saknas behov av en sammanställning. Motsvarande ska gälla även för tingsrättens handläggning av enskilda åtal. Regeringen anför att sammanställningar är ett bra verktyg för att effektivisera handläggningen. Sammanställningarna kan och bör dock se olika ut beroende på målets karaktär och komplexitet.

Handläggningen i hovrätterna

I propositionen lämnar regeringen förslag för att göra handläggningen i hovrätterna mer flexibel.

Hovrätternas möjligheter att avgöra brottmål utan huvudförhandling, trots att en part begär huvudförhandling, utökas. Detta sker genom att uppenbarhetskravet tas bort vid bedömningen av om det i vissa fall är obehövt att hålla huvudförhandling. Det bör enligt regeringen t.ex. kunna anses obehövt att hålla huvudförhandling om en sådan inte behövs av utredningsskäl och målet inte rör någon allvarligare brottslighet. Detta förutsätter att det inte är befogat att hålla huvudförhandling av en annan anledning, t.ex. att det inte hölls någon huvudförhandling i underrätt. Förslaget innebär inte att en parts begäran om huvudförhandling saknar betydelse för val av handläggningsform i hovrätten. Tvärtom ska en parts motiverade begäran om huvudförhandling beaktas. Vid bedömningen av om en huvudförhandling är obehövt måste enligt propositionen även hänsyn tas till den praxis som utvecklats av Europadomstolen om rätten till muntlig förhandling i överrätt.

Enligt propositionen bör det förtydligas att möjligheten att lägga fram bevisning genom att hänvisa till handlingarna i målet även inbegriper ljud- och bildupptagningar.

Regeringen föreslår att hovrätten ska kunna ändra tingsrättens dom i fall där syn på stället lagts fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning, utan att behöva göra om synen. En sådan bestämmelse finns redan när det gäller muntlig bevisning. En motsvarande ändring föreslås även för förfarandet i Högsta domstolen. Regeringen anför att det ankommer på rätten att bedöma om det är tillräckligt att synen läggs fram genom en ljud- och

bildupptagning eller om den ska tas upp på nytt i hovrätten. Vid den bedömningen bör parternas uppfattning också beaktas.

Vidare föreslår regeringen att ett överklagande förfaller om en klagande som förelagts att infinna sig personligen till domstolen inställer sig endast genom ombud och det inte finns särskilda skäl mot att överklagandet förfaller.

Högsta domstolens underlag för prejudikatbildning m.m.

I propositionen anförts att det är angeläget att säkerställa Högsta domstolens prejudikatbildande roll genom att se till att domstolen får ett tillräckligt antal mål för sitt underlag. När det gäller ansökningar om prövningstillstånd i Högsta domstolen som rör prövningstillstånd i hovrätten finns det inte någon möjlighet för Högsta domstolen att pröva en prejudikatfråga i målet direkt utan endast att meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten. Det är därefter inte säkert att målet efter hovrättens prövning överklagas från hovrätten till Högsta domstolen. Den beskrivna ordningen innebär att det är oklart om en sådan prejudikatfråga som identifieras av Högsta domstolen kommer att komma under domstolens prövning. Den nuvarande ordningen innebär också att parterna drabbas i form av förseningar och kostnader. Regeringen föreslår därför att Högsta domstolen ges möjlighet att i de fall hovrätten vägrat prövningstillstånd pröva en prejudikatfråga direkt, medan frågan om prövningstillstånd i hovrätten förklaras vilande i Högsta domstolen. Regeringen föreslår även att en hovrätt, efter att prövningstillstånd har meddelats i dispositiva tvistemål, med parternas samtycke ska få hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av Högsta domstolen.

Regeringen föreslår att det införs en möjlighet för Högsta domstolen att meddela dom utan att motparten delges överklagandet, i de fall då det är uppenbart att överklagandet är ogrundat. Bestämmelsen om att Högsta domstolen får avgöra mål utan huvudförhandling om målet ska avgöras med nio ledamöter, s.k. halvplenum, föreslås ändras eftersom ordningen med halvplenum togs bort 2009.

Delgivning m.m.

Regeringen föreslår att det förtydligas under vilka förutsättningar tingsrätten kan använda förenklad delgivning med den tilltalade i ett brottmål.

De föreslagna lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2016. Det finns enligt regeringen inget behov av övergångsbestämmelser.

Motionerna

Enligt motion 2015/16:3269 av Johan Hedin (C) och kommittémotion 2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 4 bör frågan om att införa s.k. e-domstolar utredas. Dessa skulle kunna pröva enklare mål där parterna är överens om de faktiska omständigheterna samt andra enklare civilrättsliga tvister där den skriftliga bevisning som åberopas kan skickas in elektroniskt

till domstolen. Detta skulle vara ett sätt att ytterligare effektivisera domstolsprocessen. En digital kommunikation med utbildade domare skulle enligt motionären ge människor och småföretag över hela landet en möjlighet att på ett enkelt sätt driva mål till en låg kostnad och med korta väntetider.

Utskottets ställningstagande

En modernare rättegång II

Det lagförslag som regeringen presenterar i propositionen syftar till att effektivisera och förbättra domstolsprocessen. Förslagen innebär bl.a. att handläggningen av mål och ärenden i större utsträckning ska kunna anpassas till förhållandena i det enskilda fallet. Flera förslag syftar också till att skapa förutsättningar för en mer ändamålsenlig handläggning i hovrätten utifrån att tyngdpunkten i rättskipningen ska ligga i första instans. Som regeringen anför leder förslagen bl.a. till att domstolarnas verksamhet kan bedrivas mer effektivt, t.ex. genom att handläggningstiderna förkortas och kostnaderna vid inställda förhandlingar minskar. Medborgarnas krav på att få sin sak prövad inom rimlig tid kan därmed bättre tillgodoses.

Utskottet konstaterar att det inte har väckts några motioner med förslag till lagändring som står emot regeringens lagförslag. Utskottet anser vidare att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat och bör antas av riksdagen.

Utskottet har noterat att återgivandet i propositionen av den gällande lydelsen av lagstiftningen innehåller tre felaktigheter. Två mindre felaktigheter förekommer i redovisningen av 55 kap. 8 § i dess nuvarande lydelse. Dessa har emellertid ingen betydelse för den föreslagna lydelsen av lagtexten. En felaktighet finns även i 55 kap. 14 § 1. Utskottet föreslår en mindre redaktionell ändring vad gäller denna paragraf.

E-domstolar

I motion 2015/16:3269 (C) och 2015/16:2403 (C) yrkande 4 begärs att frågan om att införa s.k. e-domstolar ska utredas.

Enligt rättegångsbalken ska förberedelsen i ett tvistemål ske vid sammanträde eller genom skriftväxling eller annan handläggning (42 kap. 9 §). Vid valet av formen för förberedelsen bör rätten fästa stor vikt vid parternas önskemål och rekommendationer. Visserligen ska tvistemål i tingsrätt enligt huvudregeln avgöras efter huvudförhandling. Rätten får dock avgöra ett mål utan huvudförhandling i vissa fall, bl.a. om huvudförhandling inte behövs med hänsyn till utredningen i målet och inte heller begärs av någon av parterna (42 kap. 18 §). I rättegångsbalken finns även regler om att en rättegång i vissa fall får hållas i förenklad form (42 kap. 20 §). Vid en sådan rättegång ska rätten bestå av en lagfaren domare (1 kap. 3 a §).

Inledningsvis vill utskottet anföra att det som framgår redan i dag finns goda möjligheter att avgöra mål på handlingarna, och så sker i stor utsträckning i flera av de måltyper som nämns i motionerna.

Utskottet vill vidare hänvisa till regeringens proposition om en ny domstolsdatalag som utskottet nyligen behandlade (prop. 2014/15:148, bet. 2015/16:JuU6, rskr. 2015/16:33). Lagen gäller behandling av personuppgifter i bl.a. de allmänna domstolarnas verksamhet. I propositionen anförde regeringen (s. 20) att informationsteknik sedan flera år är en naturlig del i domstolarnas arbete och att det bl.a. har bidragit till en ökad elektronisk ärendehantering. I princip all framställning av skriftlig information hos domstolarna sker numera på elektronisk väg, t.ex. i stämningar, förelägganden, kallelser och domar. Regeringen gjorde även den bedömningen att domstolarna förr eller senare kommer att lämna den pappersbaserade hanteringen bakom sig och övergå till elektroniska akter.

Vid sin behandling av propositionen anförde utskottet i betänkandet (s. 18) bl.a. att det mot bakgrund av den digitala teknikens utveckling finns ett behov av ny reglering och att det såg positivt på att regeringen har strävat efter att skapa en lagstiftning som är teknikneutral och flexibel. Utskottet framhöll att utvecklingen skapar goda möjligheter att dels ytterligare effektivisera verksamheten hos domstolarna och nämnderna inom Sveriges Domstolar, dels stärka rättssäkerheten och förbättra kommunikationen med andra myndigheter och med enskilda. Det måste därför vara en strävan att i så stor utsträckning som möjligt ta till vara de fördelar som tekniken erbjuder och att stifta lagar som ska kunna tillämpas även när teknik och verksamheter utvecklas.

Utskottet konstaterar att en stor del av kommunikationen vid domstolarna redan i dag sker på elektronisk väg. Domstolsdatalagen, som trädde i kraft den 1 januari 2016, syftar till att domstolarna på ett effektivt och rättssäkert sätt ska kunna handlägga och avgöra mål och ärenden med ett rationellt och modernt datorstöd samtidigt som den personliga integriteten skyddas. Utskottet bedömer därmed att det finns ytterligare möjligheter att utveckla det elektroniska förfarandet vid domstolarna. Mot bakgrund av det anförda saknas det enligt utskottet anledning att göra något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna 2015/16:3269 (C) och 2015/16:2403 yrkande 4 (C) och motionsyrkandena bör därför avslås.

Reservation

E-domstolar, punkt 2 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:3269 av Johan Hedin (C) och
2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Många småföretagare och enskilda människor kan känna tveksamhet inför att få sin sak prövad i domstol eftersom det kan kännas som en omständlig och resurskrävande process. Samtidigt som det är viktigt att tvister kan lösas i godo mellan parter utanför domstolarna är det också viktigt att tröskeln innan man söker hjälp från domstolsväsendet inte är alltför hög. I enklare fall, där parterna är överens om de faktiska omständigheterna, skulle en e-domstol kunna vara en lättare väg för att få domstolsväsendets hjälp med att lösa en tvist.

Domstolarna är till för medborgarna och jag anser att varje människa ska ha tillgång till domstolsväsendet. Den egna ekonomin eller var i landet man bor ska inte ha någon betydelse. Genom att använda ny teknik för att skapa en enklare form av rättsprocess kan domstolsprocessen i många fall göras billigare och mer lättillgänglig. Handlingar som ligger till grund för bevisning samt skriftliga vittnesmål bör kunna skickas elektroniskt till domstolen för att sedan avgöras av domare. En digital kommunikation med utbildade domare skulle ge människor och småföretag över hela landet möjlighet att på ett enkelt sätt driva mål till en låg kostnad och med korta väntetider. Det kan t.ex. röra sig om äktenskapsskillnad, fall där parterna är överens om de faktiska omständigheterna eller där målet kan avgöras på handlingarna. Valet mellan en e-domstol och en traditionell domstol bör ligga hos den enskilde.

Regeringen bör därför ta initiativ till en utredning som behandlar möjligheten att, som en del av det allmänna domstolsväsendet, inrätta e-domstolar för enklare civilrättsliga tvister.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:39 En modernare rättegång II:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

Följdmotionen

2015/16:3269 av Johan Hedin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare effektivisera domstolsprocessen genom att utreda införande av s.k. e-domstolar och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:2403 av Johan Hedin m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge alla bättre tillgång till domstolsväsendet genom att utreda inrättandet av en e-domstol för enklare civilrättsliga tvister som en del av det allmänna domstolsväsendet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 6 kap. 6 a §, 33 kap. 6 §, 35 kap. 13 §, 36 kap. 16 och 19 §§, 42 kap. 16 §, 43 kap. 3, 8 och 13 §§, 46 kap. 3, 6 och 13 §§, 47 kap. 20 §, 50 kap. 19, 21 och 23 §§, 51 kap. 13, 19, 21 och 23 §§, 55 kap. 8, 11 och 14 §§ och 56 kap. 13 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 50 kap. 12 b § och 54 kap. 12 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***6 kap.**6 a §¹

Det som iakttas vid syn får dokumenteras genom en ljud- och bildupptagning.

I tingsrätt ska det som iakttas vid syn dokumenteras genom en ljud- och bildupptagning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Det som iakttas vid syn i högre rätt får dokumenteras på samma sätt.

33 kap.6 §²

Bestämmelserna i 3 § andra stycket, 34–38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932) gäller inte delgivning av stämning i brottmål.

Bestämmelserna i 24 § delgivningslagen hindrar inte att den tilltalade delges stämning och andra handlingar i ett brottmål genom förenklad delgivning om han eller hon av en *sådan* tjänsteman som anges i tredje stycket vid ett personligt sammanträffande har delgetts information om att förenklad delgivning kan komma att användas i tingsrätten och det vid den tidpunkt då handlingarna skickas till den tilltalade inte har förflutit längre tid än tio veckor sedan informationen lämnades.

Bestämmelserna i 24 § och 25 § första stycket delgivningslagen hindrar inte att den tilltalade delges stämning och andra handlingar i ett brottmål genom förenklad delgivning om han eller hon av en tjänsteman som anges i tredje stycket vid ett personligt sammanträffande har delgetts information om att förenklad delgivning kan komma att användas i tingsrätten och det vid den tidpunkt då handlingarna skickas till den tilltalade inte har förflutit längre tid än tio veckor sedan informationen lämnades.

Information som avses i andra stycket får delges av

¹ Senaste lydelse 2005:683.

² Senaste lydelse 2014:1410.

- a) en åklagare,
- b) en polisman eller annan anställd vid Polismyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten som myndigheten har utsett,
- c) en tulltjänsteman, eller
- d) en tjänsteman vid Kustbevakningen.

35 kap.

13 §³

Vid huvudförhandlingen *skall* de bevis som har tagits upp utom huvudförhandlingen tas upp på nytt, om rätten finner att det är av betydelse i målet och det inte finns något hinder mot att ta upp beviset. I tvistemål där förlikning om saken är tillåten *får dock* beviset tas upp på nytt *endast om* någon av parterna begär *det*.

Har tingsrätten i ett mål som överklagats till hovrätten tagit upp bevisning, behöver beviset tas upp på nytt *endast om* hovrätten finner att det är av betydelse för utredningen. *Kan* ett muntligt bevis läggas fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning av förhöret vid tingsrätten får beviset tas upp på nytt *endast om* ytterligare frågor behöver ställas. Ett bevis som avses i detta stycke får tas upp på nytt även utan begäran av part.

I Högsta domstolen får de bevis som har tagits upp av lägre rätt tas upp på nytt *endast om* det finns synnerliga skäl.

Om ett bevis inte tas upp på nytt, *skall* det läggas fram på lämpligt sätt.

Vid huvudförhandlingen *ska* de bevis som har tagits upp utom huvudförhandlingen tas upp på nytt, om rätten finner att det är av betydelse i målet och det inte finns något hinder mot att ta upp beviset. *Om ett muntligt bevis som har tagits upp inför rätten kan läggas fram genom en ljud- och bildupptagning, får beviset tas upp på nytt endast om ytterligare frågor behöver ställas eller om det finns särskilda skäl.* I tvistemål där förlikning om saken är tillåten *krävs det dessutom att* någon av parterna begär *att* beviset tas upp på nytt.

Om tingsrätten i ett mål som överklagats till hovrätten *har* tagit upp bevisning, behöver beviset tas upp på nytt *endast om* hovrätten finner att det är av betydelse för utredningen. *Om* ett muntligt bevis *kan* läggas fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning av förhöret vid tingsrätten, får beviset tas upp på nytt *endast om* ytterligare frågor behöver ställas. Ett bevis som avses i detta stycke får tas upp på nytt även utan begäran av part.

Om ett bevis inte tas upp på nytt *ska* det läggas fram på lämpligt sätt.

³ Senaste lydelse 2005:683.

36 kap.**16 §⁴**

Ett vittne ska lämna sin berättelse muntligen. Vittnet får dock med rättsens medgivande använda sig av anteckningar till stöd för minnet.

Vid ett vittnesförhör får det som vittnet tidigare har berättat inför *rätta* eller inför åklagare eller Polismyndigheten läggas fram endast när vittnets berättelse vid förhöret avviker från vad han eller hon tidigare har berättat eller när vittnet vid förhöret förklarar att han eller hon inte kan eller inte vill yttra sig. Avser förhöret någon som tidigare har hörts inför *rätta* och har det förra förhöret dokumenterats genom en ljud- och bildupptagning, får dock förhöret inledas med en uppspelning av upptagningen. *Har den tidigare bevisupptagningen skett i lägre rätt, ska förhöret i högre rätt inledas med en sådan uppspelning, om det inte är olämpligt.*

Vid ett vittnesförhör får det som vittnet tidigare har berättat inför *rätten* eller inför åklagare eller Polismyndigheten läggas fram endast när vittnets berättelse vid förhöret avviker från vad han eller hon tidigare har berättat eller när vittnet vid förhöret förklarar att han eller hon inte kan eller inte vill yttra sig. Avser förhöret någon som tidigare har hörts inför *rätten* och har det förra förhöret dokumenterats genom en ljud- och bildupptagning, ska dock förhöret inledas med en uppspelning av upptagningen *om det inte är olämpligt.*

19 §⁵

Förhör med ett vittne får *äga rum* utom huvudförhandling,

Förhör med ett vittne får *ske* utom huvudförhandling,

1. om vittnet inte kan infinna sig vid huvudförhandlingen,
2. om en inställelse vid huvudförhandlingen skulle medföra kostnader eller olägenheter som inte står i rimligt förhållande till betydelsen av att förhöret hålls vid huvudförhandlingen, eller
3. om det kan antas att målet kommer att avgöras utan huvudförhandling.

I 43 kap. 3 § och 46 kap. 3 § finns bestämmelser om när rätten får ta upp muntlig bevisning om en huvudförhandling ställs in.

42 kap.**16 §⁶**

Om det är till fördel för

Rätten ska göra en skriftlig

⁴ Senaste lydelse 2014:649.

⁵ Senaste lydelse 2005:683.

⁶ Senaste lydelse 2005:683.

handläggningen av målet, skall rätten göra en skriftlig sammanställning av parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som dessa grundas på. Rätten får förelägga parterna att lämna underlag för sammanställningen. Parterna skall innan förberedelsen avslutas beredas tillfälle att yttra sig över sammanställningen.

Sammanställning av parternas yrkanden och invändningar samt de omständigheter som dessa grundas på *om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl saknas behov av en sammanställning.* Rätten får förelägga parterna att lämna underlag för sammanställningen. Innan förberedelsen avslutas *ska* parterna ges tillfälle att yttra sig över sammanställningen.

43 kap.

3 §⁷

Om det finns sådant hinder mot huvudförhandling som avses i 2 §, får förhandlingen ändå påbörjas, om det kan antas att hindret kommer att undanröjas utan att ny huvudförhandling behöver hållas enligt 11 § tredje stycket och en uppdelning av förhandlingen inte är olämplig med hänsyn till målets beskaffenhet.

Inställs huvudförhandlingen, får rätten ändå ta upp muntlig bevisning, om *det är tillåtet enligt reglerna om förhör utom huvudförhandling* och den som *skall* höras finns tillgänglig.

Om det är av synnerlig vikt för utredningen, får även annan handläggning *äga rum* i anslutning till bevisupptagning enligt andra stycket.

Om bevisning upptas med stöd av andra eller tredje stycket, gäller i tillämpliga delar *vad* som föreskrivs om bevis som upptas utom huvudförhandlingen.

Om det finns *ett* sådant hinder mot huvudförhandling som avses i 2 §, får förhandlingen ändå påbörjas om det kan antas att hindret kommer att undanröjas utan att *en* ny huvudförhandling behöver hållas enligt 11 § tredje stycket och en uppdelning av förhandlingen inte är olämplig med hänsyn till målets beskaffenhet.

Om huvudförhandlingen *ställs in*, får rätten ändå ta upp muntlig bevisning om *svaranden har delgetts stämning* och den som *ska* höras finns tillgänglig *och det är lämpligt.*

Om det är av synnerlig vikt för utredningen, får även annan handläggning *ske* i anslutning till bevisupptagning: enligt andra stycket.

Om bevisning upptas med stöd av andra eller tredje stycket, gäller i tillämpliga delar *det* som föreskrivs om bevis som upptas utom huvudförhandlingen.

⁷ Senaste lydelse 2000:172.

8 §⁸

Sedan parterna utvecklat sin talan, *skall* bevisningen läggas fram.

Skall en part höras i bevissyfte, bör förhöret *äga rum* innan vittnesbevisning tas upp om den omständighet som förhöret gäller.

Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt.

Sedan parterna utvecklat sin talan, *ska* bevisningen läggas fram.

Om en part *ska* höras i bevissyfte, bör förhöret *hållas* innan vittnesbevisning tas upp om den omständighet som förhöret gäller.

Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till *ljud- och bildupptagningar och andra handlingar* i målet, om rätten finner det lämpligt.

13 §⁹

Vid fortsatt huvudförhandling *skall* handläggningen fortsätta där den slutade vid den tidigare förhandlingen.

Vid en ny huvudförhandling *skall* målet företas till fullständig handläggning. Bevis, som har tagits upp vid tidigare *handläggning, skall* tas upp på nytt, om rätten finner att det är av betydelse i målet och det inte finns något hinder mot att ta upp beviset. I mål där förlikning om saken är tillåten *får dock förnyad bevisupptagning ske endast om någon av parterna begär det*. Om ett bevis inte tas upp på nytt, *skall* det läggas fram på lämpligt sätt.

Vid *en* fortsatt huvudförhandling *ska* handläggningen fortsätta där den slutade vid den tidigare förhandlingen.

Vid en ny huvudförhandling *ska* målet företas till fullständig handläggning. Bevis som har tagits upp vid *den* tidigare *handläggningen ska* tas upp på nytt, om rätten finner att det är av betydelse i målet och det inte finns något hinder mot att ta upp beviset. *Om ett förhör som har tagits upp vid den tidigare handläggningen kan läggas fram genom en ljud- och bildupptagning, får det tas upp på nytt endast om ytterligare frågor behöver ställas eller om det finns särskilda skäl*. I mål där förlikning om saken är tillåten *krävs det dessutom att någon av parterna begär att beviset tas upp på nytt*. Om ett bevis inte tas upp på nytt, *ska* det läggas fram på lämpligt sätt.

46 kap.

3 §¹⁰

Om det finns sådant hinder mot

Om det finns *ett* sådant hinder

⁸ Senaste lydelse 2005:683.

⁹ Senaste lydelse 2005:683.

¹⁰ Senaste lydelse 2000:172.

huvudförhandling som avses i 2 § första stycket 4–6, får förhandlingen ändå påbörjas, om det kan antas att hindret kommer att undanröjas utan att ny huvudförhandling behöver hållas enligt 11 § tredje stycket och en uppdelning av förhandlingen inte är olämplig med hänsyn till målets beskaffenhet.

Inställs huvudförhandlingen, får rätten ändå ta upp muntlig bevisning, om *det är tillåtet enligt reglerna om förhör utom huvudförhandling* och den som *skall* höras finns tillgänglig.

Om det är av synnerlig vikt för utredningen, får även annan handläggning *äga rum* i anslutning till bevisupptagning enligt andra stycket.

Om bevisning upptas med stöd av andra eller tredje stycket, gäller i tillämpliga delar *vad* som föreskrivs om bevis som upptas utom huvudförhandlingen.

mot huvudförhandling som avses i 2 § första stycket 4–6, får förhandlingen ändå påbörjas om det kan antas att hindret kommer att undanröjas utan att *en* ny huvudförhandling behöver hållas enligt 11 § tredje stycket och en uppdelning av förhandlingen inte är olämplig med hänsyn till målets beskaffenhet.

Om huvudförhandlingen *ställs in*, får rätten ändå ta upp muntlig bevisning om *den tilltalade har delgetts stämning* och den som *ska* höras finns tillgänglig och *det är lämpligt*.

Om det är av synnerlig vikt för utredningen, får även annan handläggning *ske* i anslutning till bevisupptagning enligt andra stycket.

Om bevisning upptas med stöd av andra eller tredje stycket, gäller i tillämpliga delar *det* som föreskrivs om bevis som upptas utom huvudförhandlingen.

6 §¹¹

Vid huvudförhandlingen *skall* åklagaren framställa sitt yrkande. Den tilltalade *skall* uppmanas att kort ange sin ståndpunkt och grunden för den. Åklagaren *skall* därefter utveckla sin talan. Målsäganden och den tilltalade *skall* i den *mån* det behövs *beredas* tillfälle att utveckla sin talan.

Därefter *skall* målsäganden och den tilltalade höras och annan bevisning läggas fram. Förhör med målsäganden och den tilltalade bör *äga rum* innan vittnesbevisning tas upp om den omständighet som förhöret gäller.

Om huvudförhandling hålls trots att målsäganden eller den tilltalade inte är närvarande, *skall* rätten i

Vid huvudförhandlingen *ska* åklagaren framställa sitt yrkande. Den tilltalade *ska* uppmanas att kort ange sin ståndpunkt och grunden för den. Åklagaren *ska* därefter utveckla sin talan. Målsäganden och den tilltalade *ska* i den *utsträckning* det behövs *ges* tillfälle att utveckla sin talan.

Därefter *ska* målsäganden och den tilltalade höras och annan bevisning läggas fram. Förhör med målsäganden och den tilltalade bör *hållas* innan vittnesbevisning tas upp om den omständighet som förhöret gäller.

Om *en* huvudförhandling hålls trots att målsäganden eller den tilltalade inte är närvarande, *ska*

¹¹ Senaste lydelse 2005:683.

den *mån* det behövs se till att det som han eller hon tidigare har anfört läggs fram ur handlingarna.

Framställningar enligt första och tredje styckena samt framläggande av bevisningen får ske genom hänvisningar till handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt.

rätten i den *utsträckning* det behövs se till att det som han eller hon tidigare har anfört läggs fram ur handlingarna.

Framställningar enligt första och tredje styckena samt framläggande av bevisningen får ske genom hänvisningar till *ljud- och bildupptagningar och andra handlingar* i målet, om rätten finner det lämpligt.

13 §¹²

Vid fortsatt huvudförhandling *skall* handläggningen fortsätta där den slutade vid den tidigare förhandlingen.

Vid ny huvudförhandling *skall* målet företas till fullständig handläggning. Bevis, som *upptagits* vid tidigare *handläggning*, *skall* tas upp på nytt, om rätten finner *detta vara* av betydelse i målet och det inte finns hinder mot att ta upp beviset. Om ett bevis inte tas upp på nytt, *skall* det läggas fram på lämpligt sätt.

Vid *en* fortsatt huvudförhandling *ska* handläggningen fortsätta där den slutade vid den tidigare förhandlingen.

Vid *en* ny huvudförhandling *ska* målet företas till fullständig handläggning. Bevis som *har tagits upp* vid den tidigare *handläggningen ska* tas upp på nytt, om rätten finner *att det är* av betydelse i målet och det inte finns *något* hinder mot att ta upp beviset. *Om ett förhör som har tagits upp vid den tidigare handläggningen kan läggas fram genom en ljud- och bildupptagning, får det tas upp på nytt endast om ytterligare frågor behöver ställas eller om det finns särskilda skäl.* Om ett bevis inte tas upp på nytt, ska det läggas fram på lämpligt sätt.

47 kap.

20 §¹³

Om det är till fördel för handläggningen av målet, skall rätten göra en skriftlig sammanställning av parternas ståndpunkter. Rätten får förelägga parterna att lämna underlag för sammanställningen. Parterna *skall*

Rätten *ska* göra en skriftlig sammanställning av parternas ståndpunkter *om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl saknas behov av en sammanställning.* Rätten får förelägga parterna att

¹² Senaste lydelse 2000:172.

¹³ Senaste lydelse 2005:683.

innan förberedelsen avslutas *beredas* tillfälle att yttra sig över sammanställningen.

lämna underlag för sammanställningen. Innan förberedelsen avslutas *ska* parterna *ges* tillfälle att yttra sig över sammanställningen.

50 kap.

12 b §

I 56 kap. 13–15 §§ finns bestämmelser om att hovrätten får hänskjuta en fråga till prövning av Högsta domstolen.

19 §¹⁴

Sedan parterna utvecklat sin talan, *skall* bevisningen läggas fram. Om huvudförhandlingen *äger rum* trots att klagandens motpart uteblivit, *skall* hovrätten se till att den bevisning som han eller hon lagt fram i tingsrätten läggs fram ur handlingarna i den utsträckning bevisningen har betydelse för målet i hovrätten. Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt.

Om inte särskilda skäl *för- anleder* annat, bör ett *av* tingsrätten *upptaget* bevis, som inte enligt 35 kap. 13 § *skall* tas upp på nytt, läggas fram innan bevis som rör samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa läggas fram i ett sammanhang.

Sedan parterna utvecklat sin talan, *ska* bevisningen läggas fram. Om huvudförhandlingen *hålls* trots att klagandens motpart uteblivit, *ska* hovrätten se till att den bevisning som han eller hon lagt fram i tingsrätten läggs fram ur handlingarna i den utsträckning *som* bevisningen har betydelse för målet i hovrätten. Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till *ljud- och bildupptagningar och andra* handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt.

Om *det* inte *finns* särskilda skäl *för något* annat, bör ett bevis *som* tingsrätten *tagit upp och* som inte enligt 35 kap. 13 § *ska* tas upp på nytt läggas fram innan bevis som rör samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa läggas fram i ett sammanhang.

21 §¹⁵

Uteblir klaganden från sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. Detsamma gäller om en klagande som förelagts att infinna sig per-

Om klaganden *uteblir* från ett sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. Detsamma gäller om en klagande som *har* förelagts att infinna sig

¹⁴ Senaste lydelse 2005:683.

¹⁵ Senaste lydelse 1999:84.

sonligen inställer sig endast genom ombud och *hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.*

Uteblir klagandens motpart och har vite förelagts honom, får hovrätten, när förlikning om saken inte är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite besluta att han *skall* hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om klagandens motpart inställer sig endast genom ombud när han förelagts vid vite att infinna sig personligen.

Har vite förelagts klagandens motpart eller *skall* han hämtas till rätten och *kan han inte* hämtas, får dock målet avgöras trots att han inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om klaganden har förelagts att infinna sig personligen men inställt sig endast genom ombud.

personligen inställer sig endast genom ombud och *det inte finns särskilda skäl mot att överklagandet förfaller.*

Om klagandens motpart *uteblir* och *vite* har förelagts honom *eller henne*, får hovrätten, när förlikning om saken inte är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite besluta att han *eller hon ska* hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om klagandens motpart inställer sig endast genom ombud när han *eller hon har* förelagts vid vite att infinna sig personligen.

Om vite *har* förelagts klagandens motpart eller *om* han *eller hon ska* hämtas till rätten och *inte kan* hämtas, får dock målet avgöras trots att han *eller hon* inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om klaganden har förelagts att infinna sig personligen men inställt sig endast genom ombud.

23 §¹⁶

Har det vid huvudförhandling i tingsrätten hållits förhör inför rätten eller syn på stället *angående* någon viss omständighet och *beror* avgörandet även i hovrätten *av* tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset har lagts fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning *av förhöret i tingsrätten* eller tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras, om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

Om det vid *en* huvudförhandling i tingsrätten *har* hållits förhör inför rätten eller syn på stället *om* någon viss omständighet och *om* avgörandet även i hovrätten *beror på* tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset har lagts fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning eller tagits upp på nytt vid *en* huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

¹⁶ Senaste lydelse 2005:683.

51 kap.**13 §¹⁷**

Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling, om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat.

Kan saken utredas tillfredsställande får hovrätten avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om åklagaren har överklagat endast till den tilltalade överklagat och hans ändringsyrkande godtas av motparten,

2. om endast den tilltalade överklagat och hans ändringsyrkande godtas av motparten,

3. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller *ådöma honom* påföljd eller döma honom till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening,

4. om parterna har begärt att målet *skall* avgöras utan huvudförhandling eller

5. om ingen av parterna, sedan fråga väckts om avgörande utan huvudförhandling, haft någon invändning mot detta.

Har i fall som avses i andra stycket 1–3 *en part begärt huvudförhandling, skall* sådan hållas, om det inte är *uppenbart* behövligt.

Med de påföljder som anges i andra stycket 3 likställs vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, *förordnande* enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken. Det som sägs i andra stycket 3 om villkorlig dom gäller inte villkorlig dom som förenas med föreskrift om samhällstjänst.

Avser överklagandet även annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 13 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

Om saken kan utredas tillfredsställande får hovrätten avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om endast den tilltalade överklagat och hans *eller hennes* ändringsyrkande godtas av motparten,

2. om endast den tilltalade *har* överklagat och hans *eller hennes* ändringsyrkande godtas av motparten,

3. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller *döma ut* påföljd eller döma till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening,

4. om parterna har begärt att målet *ska* avgöras utan huvudförhandling, eller

5. om ingen av parterna, sedan fråga väckts om avgörande utan huvudförhandling, haft någon invändning mot detta.

Om en part *har* begärt huvudförhandling i fall som avses i andra stycket 1–3, *ska* sådan hållas, om det inte är obehövligt.

Med de påföljder som anges i andra stycket 3 likställs vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, *beslut* enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken. Det som sägs i andra stycket 3 om villkorlig dom gäller inte villkorlig dom som förenas med föreskrift om samhällstjänst.

Om överklagandet *avser* även annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 13 § får prövas utan huvudförhandling.

¹⁷ Senaste lydelse 1999:84.

19 §¹⁸

Sedan parterna utvecklat sin talan, *skall* bevisningen läggas fram. Hovrätten *skall* se till att den bevisning som har lagts fram i tingsrätten läggs fram ur handlingarna i den utsträckning bevisningen har betydelse för målet i hovrätten. Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt.

Om inte särskilda skäl *för- anleder* annat, bör ett *av* tingsrätten *upptaget* bevis, som inte enligt 35 kap. 13 § *skall* tas upp på nytt, läggas fram innan bevis som rör samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa läggas fram i ett sammanhang.

Sedan parterna utvecklat sin talan, *ska* bevisningen läggas fram. Hovrätten *ska* se till att den bevisning som har lagts fram i tingsrätten läggs fram ur handlingarna i den utsträckning *som* bevisningen har betydelse för målet i hovrätten. Bevisningen får läggas fram genom hänvisningar till *ljud- och bildupptagningar och andra* handlingar i målet, om rätten finner det lämpligt.

Om *det* inte *finns* särskilda skäl *för något* annat, bör ett bevis *som* tingsrätten tagit upp *och* som inte enligt 35 kap. 13 § *ska* tas upp på nytt läggas fram innan bevis som rör samma omständighet omedelbart tas upp av hovrätten. Finns det flera bevis i fråga om samma omständighet, bör dessa läggas fram i ett sammanhang.

21 §¹⁹

Uteblir en enskild klagande från sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. Detsamma gäller, om en enskild klagande som förelagts att infinna sig personligen inställer sig endast genom ombud och *hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet*.

Uteblir en enskild motpart och *har* vite förelagts honom, får hovrätten förelägga nytt vite eller besluta att han *skall* hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om en enskild motpart som vid vite förelagts att infinna sig personligen, inställer sig endast genom ombud.

Underlåter i mål om allmänt åtal en målsägande, som skall

Om en enskild klagande *uteblir* från ett sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. Detsamma gäller om en enskild klagande som *har* förelagts att infinna sig personligen inställer sig endast genom ombud och *det inte finns särskilda skäl mot att överklagandet förfaller*.

Om en enskild motpart *uteblir* och vite *har* förelagts honom *eller henne*, får hovrätten förelägga nytt vite eller besluta att han *eller hon ska* hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om en enskild motpart som vid vite *har* förelagts att infinna sig personligen inställer sig endast genom ombud.

Om en målsägande som ska höras med anledning av åklagarens

¹⁸ Senaste lydelse 2005:683.

¹⁹ Senaste lydelse 1994:1034.

höras i anledning av åklagarens talan, att *infinna* sig personligen, gäller andra stycket.

Om vite har förelagts klagandens motpart eller om denne *skall* hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att han inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild klagande som förelagts att *infinna* sig personligen inställt sig endast genom ombud.

talan i ett mål om *allmänt åtal inte* *infinner* sig personligen, gäller andra stycket.

Om vite har förelagts klagandens motpart eller om denne *ska* hämtas till rätten och hämtning inte kan ske, får hovrätten avgöra målet trots att han *eller hon* inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om en enskild klagande som *har* förelagts att *infinna* sig personligen inställt sig endast genom ombud.

23 §²⁰

Har det vid huvudförhandling i tingsrätten hållits förhör inför rätten eller syn på stället *angående* någon viss omständighet och *beror* avgörandet även i hovrätten av tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset har lagts fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning *av förhöret i tingsrätten* eller tagits upp på nytt vid huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras

1. om den är till förmån för den tilltalade, eller
2. om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än tingsrätten antagit.

Om det vid *en* huvudförhandling i tingsrätten *har* hållits förhör inför rätten eller syn på stället *om* någon viss omständighet och *om* avgörandet även i hovrätten *beror på* tilltron till den bevisningen, får tingsrättens dom inte ändras i den delen utan att beviset har lagts fram i hovrätten genom en ljud- och bildupptagning eller tagits upp på nytt vid *en* huvudförhandling i hovrätten. En sådan ändring får dock göras

54 kap.

12 a §

Om överklagandet gäller prövningstillstånd i hovrätt och målet innehåller en prejudikatfråga som avses i 11 § första stycket får Högsta domstolen, om prövningstillstånd meddelas i Högsta domstolen, besluta att prejudikatfrågan ska prövas av domstolen. I avvaktan på denna prövning ska frågan om meddelande av prövningstillstånd i

²⁰ Senaste lydelse 2005:683.

hovrätten vila.

55 kap.
8 §²¹

Beviljas prövningstillstånd eller krävs inte sådant tillstånd, skall överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid, om detta inte redan har skett. I mål om allmänt åtal får överklagandet översändas till åklagaren utan delgivning. Uppgift om målsägandes eller vittens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Har hovrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit ett yrkande om en åtgärd som avses i 26–28 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får Högsta domstolen omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har hovrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att domen får verkställas även om den inte har laga kraft, eller fastställt tingsrätts beslut om det, får Högsta domstolen omedelbart besluta att tingsrättens eller hovrättens beslut tills vidare inte får verkställas. I frågor om häktning eller reseförbud får Högsta domstolen ändra hovrättens beslut även om motparten inte hörts.

Om prövningstillstånd beviljas eller om sådant tillstånd inte krävs, ska överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid, om detta inte redan har skett. Om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat får Högsta domstolen dock genast meddela dom i målet. I mål om allmänt åtal får överklagandet översändas till åklagaren utan delgivning. Sådana uppgifter om målsägandes eller vittens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet ska inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om hovrätten i ett tvistemål har avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit ett yrkande om en åtgärd som avses i 26–28 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får Högsta domstolen omedelbart bevilja att åtgärden ska gälla tills vidare. Om hovrätten har beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att domen får verkställas även om den inte har laga kraft, eller fastställt en tingsrätts beslut om det, får Högsta domstolen omedelbart besluta att tingsrättens eller hovrättens beslut tills vidare inte får verkställas. I frågor om häktning eller reseförbud får Högsta domstolen ändra hovrättens beslut även om motparten inte hörts.

²¹ Senaste lydelse 2005:683.

11 §²²

Högsta domstolen får utan huvudförhandling avgöra

1. en prejudikatfråga,
2. ett mål i vilket Högsta domstolen med stöd av bestämmelserna i 12 § i allt väsentligt grundar avgörandet i övrigt på hovrättens bedömning,
3. ett mål som har tagits upp omedelbart av hovrätten eller
4. ett sådant mål eller en sådan fråga i ett mål som *skall* avgöras av Högsta domstolen i dess helhet *eller med nio ledamöter*.
4. ett sådant mål eller en sådan fråga i ett mål som *ska* avgöras av Högsta domstolen i dess helhet.

Beträffande avgörande i övrigt i Högsta domstolen av mål utan huvudförhandling *skall* i tvistemål 50 kap. 13 § och i brottmål 51 kap. 13 § tillämpas.

När det gäller avgörande i övrigt i Högsta domstolen av mål utan huvudförhandling *ska* i tvistemål 50 kap. 13 § och i brottmål 51 kap. 13 § tillämpas.

14 §²³

Har det vid huvudförhandling i lägre rätt hållits förhör inför rätten eller syn på stället *angående* någon viss omständighet och *beror* avgörandet även i Högsta domstolen *av* tilltron till den bevisningen, får hovrättens dom ändras i den delen endast om hovrätten i samma del ändrat tingsrättens dom utan att ta upp beviset vid huvudförhandling eller ta del av en ljud- och bildupptagning av *förhöret*. En sådan ändring får dock göras

1. om den är till fördel för den tilltalade, eller
2. om det finns synnerliga skäl för att bevisets värde är ett annat än hovrätten antagit.

Om det vid *en* huvudförhandling i lägre rätt *har* hållits förhör inför rätten eller syn på stället *om* någon viss omständighet och *om* avgörandet även i Högsta domstolen *beror på* tilltron till den bevisningen, får hovrättens dom ändras i den delen endast om hovrätten i samma del ändrat tingsrättens dom utan att ta upp beviset vid *en* huvudförhandling eller ta del av en ljud- och bildupptagning av *beviset*. En sådan ändring får dock göras

56 kap.

13 §²⁴

En tingsrätt får med parternas samtycke hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av Högsta domstolen, när förlikning om saken är tillåten.

En tingsrätt *och, sedan prövningstillstånd meddelats, en hovrätt* får med parternas samtycke hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av Högsta

²² Senaste lydelse 1996:157.

²³ Senaste lydelse 2005:683.

²⁴ Senaste lydelse 1999:84.

domstolen när förlikning om saken
är tillåten.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2016.